

Universitätsbibliothek Paderborn

Medvlla Theologica

Ex Sacris Scriptvris, Conciliorvm Pontificvmqve Decretis, Et Sanctorvm Patrvm Ac Doctorum Placitis Expressa ; In qua, quidquid tum ad fidei mysteria sanè ac rectè intelligenda, & ab erroribus quibusvis secernenda, tum ad sacramenta debitè conficienda & ministranda, tum ad actiones humanas iuxta ...

Complectens ea quæ ad Sacramenta & mores pertinent

Abelly, Louis

Coloniæ Agrippinæ, 1659

§. I. Quænam requirantur ad festorum dierum sanctificationem.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38979

vit; tum etiam in figuram Christi Domini, peracto Redemptionis opere, toto æternitatis beatæ Sabbatho quieturi.

In quantum morale est, omnes semper & eodem modo obligat, cum (ut ait S. Doctor supra.) ab ipsa lege divina naturali deriuetur: in quantum verò ceremoniale, morte Christi Domini antiquatum est, ut declaratur in Catech. Rom. part. 3. cap. 4. ubi dicitur, Apostolos ex septem Hebdomadæ diebus illum, qui primus est, loco septimi subrogasse, & diuino cultui in memoriam Domini-æ resurrectionis consecrasse; illumque diem idcirco Dominicum vocatum fuisse: præter quem, aliæ pari obseruatione, ac cultu obseruandæ Festiuitates in honorem Christi Domini, & Sanctorum eius institutæ sunt: partim summorum Pontificum decretis, de quibus speciatim agit Suarez lib. 2. de Festis cap. 7. & sequent; partim Episcoporum statutis populis illis subditos obligantibus, ut habetur cap. ult. de Ferijs, & in Conc. Trid. sess. 25. cap. 12. de ref. partim etiam consuetudine Episcoporum consensu expresso, vel tacito approbata.

§. I.

Quanam requirantur ad festorum dierum sanctificationem.

Dvo præsertim requiruntur ad sanctificationem dierum Festorum. Primum est, ut ab operibus seruilibus abstinere, id est ab illis operibus ignobilioribus, quæ ipsius corporis commoditatibus inseruiunt, qualia sunt arare, fabricare, sutoriam vel tonforiam aut alias eiusmodi artes mechanicas exercere. Id constat ex varijs Conciliorum Pontificumque decretis, quorum unum aut alterum hic apponemus: in Concilio Romano sub Eugenio I I. apud Antonium Augustinum libro 20. titul. 19. cap. 1. hæc habentur: *Constat omnes omnino obseruare, ut die Dominico nullas audeant operationes mercatoris*

T
pessque

neſſe peragere, praterquam in cibariis rebus? ita ut liberè poffint, ac debite in eo die ſecundum poſſibilitatem omnes ad Eccleſiam concurrere, &c. qui verò ruſtica opera die Dominica gerere præſumpſerit, contra divina præcepta egiſſe non dubitabit. Et apud S. Greg. lib. 11. Epift. 3. Dominico verò die à laboribus terreno ceſſandum eſt, atque omnimodè orationibus inſiſtendum ut quod negligenter per ſex dies agitur, per diem Reſurrectionis Dominica præcibus expietur.

Operibus ſervilibus junguntur duo alia operum genera, quæ licet minimè ſervilia ſint, diebus tamen Dominicis, & Feſtiivis Eccleſiaſtico iure prohibentur, eò quòd animum temporalibus rebus magnopere applicent, minimumque à diuino cultu abſtrahant; mercatus ſcilicet, id eſt mercium emptiones, & venditiones, & forenſes ac iudiciales actus, Id ſimiliter conſtat ex varijs Conciliorum Pontificumque ſanctionibus, ac nominatim Conc. Parisiensi ſub Greg. IV. circa annum Domini 829. celebrato cap. 10. ubi hæc habentur: *Imperialis ceſtudo flagitanda eſt, ut eorum à Deo ordinata poteſtas cunctis metum incutiat, ne in hac ſanctæ & venerabili die (Dominico ſcilicet) mercatus, & placiti & ruralia quacunq; opera facere præſumant: Et in Conc. Arelat. ſub Carolò Ma. cap. 16. prohibetur, Ne in Dominicis diebus publica mercata, neque cauſationes diſceptationesq; exercentur.*

Dubitat autem apud Theologos de quibusdam operibus, an ſervilia ſint; proindeque an diebus Feſtiivis prohibita; de quibus breuiter dicimus ſecundum Nat. cap. 13. nu. 13. & ſeq. Azor. cap. 27. quaſt. 4. Suar. lib. 2. cap. 24. & alios, non eſſe opus ſeruile, nec prohibendum diebus Feſtiivis iter facere, ſcribere, venari recreationis cauſa; quòd & de piſcatione, & pictura ſimiliter dici poteſt; quamvis quidam Doctores, ut Sylu. Verbo, (Deſcriptione) Angelus verbo (Feria,) & quidam alij merito dubitent, an tranſcribere, aut pingere lucri & quaſtus cauſa eademque ratione piſcationi aut venationi vacare diebus Feſtiivis licitum ſit: cum eiufmodi opera; mercenariorum & ſeruatorum propria ſint, quando principaliter ſunt ad

quæstum; ac proinde seruilia censeri possunt: quare tutius est ab illis abstinere.

Docet autem Nau. sup. ex S. Doctore sup. art. 4. ad 3. sex operum genera licitè diebus Festiuis exerceri posse. primò ea, quibus in diuino cultu obsequium aliquod exhibetur. Secundò illa, quibus spiritualia exercentur, qualia docere verbo, vel scripto. Tertio quæ sunt necessaria ad salutem propriam, siue animæ, siue corporis. Quarto, quæ ad salutem proximi spiritualem, vel corporalem similiter necessaria sunt. Quinto, quæ ad vitandum damnum sibi vel proximo imminens sunt necessaria. Sexto denique, quæ ad ciborum præparationem requiruntur.

Et generatim loquendo quæcunque opera, etiam seruilia, licita redduntur ratione alicuius urgentis necessitatis, siue publicæ, ut dicitur cap. *Licet* de Ferijs, siue priuatæ, ut cum tempore messis segetes ob pluuiam superuenturam exportantur, vel simile opus sit ad graue aliquod damnum euitandum: qua etiam ratione pauperes artifices interdum licitè diebus Festis laborare possunt, dummodò absit scandalum, si aliter familiæ suæ ea, quæ ad victum necessaria sunt, nullatenus subministrare queant: quanquam in ijs casibus tutius semper sit adire superiorem, puta Episcopum, aut in eius absentia Parochum, & ab illo licentiam postulare. Similiter opera seruilia licita fiunt, quando pietatis, aut religionis causa exercentur, ut si altaria ornanda sint, aut præparanda ea, quæ ad exequias requiruntur: quæ tamen, si antecedente die commodè peragi possent, in diem Festum non essent differenda. Consuetudo etiam legitimè præscripta & à Superioribus minimè improbata in quibusdam operibus alias prohibitis à peccato excusat, v.g. nundinis Publicis, alijsque similibus casibus, ut obseruat Tol. lib. 4. cap. 25.

Porro in huius præcepti transgressione materia leuius à peccato saltem mortali excusare potest; v.g. si quis seruilium alicui operi breui temporis spatio incumbat, puta tenuis horæ, non censetur, secluso tamen scandalo,

peccati mortalis reatum incurrere, ut docet Suar. lib. 1. de
Fest. cap. 21:

Obferuandum est tamen multa esse opera, quæ, quæ
uis seruilia non sint, diebus tamen Festis illicita cen-
tur propter temporis excessum, quod in illis impendit
qua ratione dierum illorum sanctificationi omnino
dentur opposita: quis enim à peccato excusare possit
qui ludis, choreis, comestationibus, venationibus, nep-
tius secularibus, alijsque similibus rebus totos dies Festi-
transigunt: unde merito conqueritur S. Cyril. Alexan-
lib. 8. in S. Ioan. cap. 5. *Quàm plurimos Christianorum dies
Festis aut ludis illiberalibus, crapula, choreis, aut alijs
vanitatibus deditos, cum Deo obsequium diligentius exhibent
cum Templis Dei frequentare, orationibus insistere, atque
ecclesiastico officio interesse deberent: tunc maxime Deum sancti-
solutissimis moribus irritare. Id ne est, o Christiani, celebra-
diem Festum, indulgere ventri, & inconcessis voluptatibus
benas laxare; &c. diebus ad exercenda seruilia opera con-
uusquisque suo intentus est operi & abstinet à crapula,
& vanitatibus; diebus autem Festis passim concurrunt ad
ponam, ad ludos, ad spectacula, & choreas, in irrisionem
nominis, & dici præuentionem.*

Quamuis autem honesta aliqua & moderata recu-
tio Festis diebus post persoluta religionis officia minime
prohibeatur; ita tamen, inquit sanctus Chryl. hom. 1.
reclu. *Sanctorum dierum Festiuitas agi debet, ut relaxatio
corporum puritas non corrumpatur animorum; sed potius
mentes ab omni luxu, ebrietate, lasciuia, dantes operam
remissioni, & sanctæ sinceritati, id efficere tentemus; ut quæ
tunc corporali abstinentiâ non adipiscimur, mentium puri-
tatem queramus.*

Secundum, quod ad sanctificationem Festorum
rum requiritur, est, ut dies illi cultui diuino alijsque
operibus impendantur. Præ cæteris autem religio-
pietatis exercitijs, quæ ad debitam Festorum celebra-
nem pertinent, unum præsertim iniungitur, nimirum
diebus Dominicis, & Festiuis omnes, & singuli

usum rationis habentes, sanctissimo Missæ Sacrificio intersint cum ea devotione & attentione, quæ tantum mysterium decet. Hoc præceptum Ecclesiasticum expressum habetur cap. *Si quis etiam*, & cap. *Omnes fideles*, & cap. *Missa de consecr.* & satis constat ex universali, & continua Ecclesiæ praxi.

Ad hoc verò, ut quis huic præcepto satisfaciat, duo præsertim requiruntur. Primum est, ut corpore sit præsens, & mente in Deum attentus: qui enim sciens in aliqua Ecclesia Missam celebrari, domi se contineret, mentemque solam circa mysteria Missæ applicaret, huic præcepto non satisfaceret: sicut nec ille, qui corpore quidem præsens esset, sed animo vanis cogitationibus per notabilem aliquam Missæ partem deliberatè distraheretur. Non est vero necessarium (ut rectè observat Tolet. lib. 6. cap. 6.) auribus audire, vel intellectu percipere ea, quæ in Missa dicuntur, vel Sacerdotem celebrantem oculis videre; sed moralis præsentia corporis, & virtualis saltem attentio mentis sufficit.

Potest etiam quis (ut docet idem Toletus & alii plures Theologi) eo tempore, quo Missæ interesse tenetur, simul recitare horas canonicas, precesque alias ad quas obligatur, & utrique obligationi simul satisfacere; dummodo (ut monet Nav. cap. 21. nu. 8.) ita preces illas recitet, ut attentionem auditioni Missæ necessariam non omittat, sciatque, & velit Missam audire, & saltem virtualiter hujus Sacrificii oblatione Deum colere.

Quæres, an qui, dum Missa celebratur, peccata sua confitetur, illius audiendi præcepto satisfaciat. Resp. quòd, quamvis Suar. & Azor. quos citat Bonac. Qu. de Missa. pun. 11. existiment non satisfacere, nihilominus probabilissimè dici potest eos, qui tempore Missæ, præsertim solemnioris, parochialis v. g. per aliquod breve temporis intervallum confessioni faciendæ incumbunt, præcepto Missæ audiendæ satisfacere, tum quia in illo poenitentia actus plurium aliarum virtutum actus, puta contritionis, humilitatis, boni propositi, &c. exercentur, qui ex se nihil

T 3 obstant.

obstant, imò plurimum conferunt ad hoc, ut quis de
sa sacrificio Missæ interfuit: tum etiam quia communis
& praxis ita obrinuisse videtur; in Ecclesiis quibus
tantum aut altera Missa celebrari toler (quod in vicis
pagis frequens est) solent ut plurimum confiteri pec
tentes, interim dum Missa cui interfuit, celebratur; n
ullus adhuc Episcopus, aut superior id prohibuit.

Secundum, quod requiritur, est ut Missa integra aud
tur saltem usque ad sacerdotis benedictionem, iux
Canonem 47. Concilij Agathensis & cap. *Cum ad
brandas*, de consecr. dist. 1. qui enim partem aliquam
Missæ prætermittit absque iusta causa, peccat; venialiter
quidem, si pars sit exigua; mortaliter verò, si sit notabilis
ut docet Nau. Cap. 21. nu. 1. & 2.

Quænam autem sit notabilis pars Missæ, quam proinde
omittere sit peccatum mortale; Nau. Suar. Tolet. qu
citatur & sequitur Bonac. Disp. q. ult. de Missa pu. 11. ex
mant, illam Missæ partem, quæ à principio usque ad
epistolam in clusivè protenditur, esse notabilem, necesse
peccato mortali omitti posse; Sylu. tamen, Koninsch.
Azor. ab eodem citati, partem illam notabilem ex
dunt usque ad initium Evangelij. Addit Tolet. Lib. 4.
cap. 9. ex Nau. & alijs, posse utcumque huic præcepto
tis fieri, si quis partem aliquam Missæ ab uno sacerdote
deinde partem alteram audiat ab alio: quòd quamvis
probabile videatur, rectè tamen monet, consultius esse
& tutius integram unius Sacerdotis Missam audire. Ob
servat etiam ibidem nullam esse obligationem, ne qu
dem in die Natalis Domini, plures Missas audiendi
unam sufficere ad hoc, ut præcepto satisfiat.

Porro à præcepto Ecclesiastico Missam diebus festis
audiendi excusat impotentia siue physica siue moralis. Im
potentiam physicam dicimus, cum quis nullomodo
potest; puta cum est in carcere detentus, vel lecto p
ægritudinem affixus aut nauigat in mari, &c. nam
regulam iuris reg. 9. *Ad impossibile nemo potest obligari*.
Per impotentiam verò moralem intelligimus, quando

quis non nisi cum summa difficultate, aut gravi detrimento, spiritali vel temporalis, proprio vel alieno Missam audire potest; ut si quis timeat, ne ad eundem Ecclesiam ab hostibus in via occidatur, vel domum deserat ne à furibus expietur; vel si infirmum solum relinquat, ne grave aliquid in commodum patiat, Ita Nau. Suar. & alij apud Bonac, disp. 44. quaest. ult. de Missæ sacrificio pu. ult. apud quem plurimi alij similes casus videri possunt.

§. II.

Quot modis peccetur in tertium Decalogi præceptum.

PECCANT in primis, qui diebus festis contra Ecclesiæ prohibitionem opera servilia absque ulla causa legitima exercent; qui alios ad id cogunt, vel inducunt: peccant etiam superiores politici, qui diebus festis sibi subditos operibus illis servilibus vacare permittunt.

Item, qui diebus festis citra necessitatem vendunt aliquid aut emunt, præsertim si in emptione illa aut venditione tempus aliquod notabile infamatur: qui diebus illis officinas apertas tenent, aut merces vendendas exponunt.

Peccant iudices, & illorum officiales, si nulla urgente necessitate diebus festis citationes, testium juridicas auditiones, & alias judiciales actiones exercent. Item qui à totis diebus festis aut maximam, & præcipuam illorum partem aleis, choreis, comessationibus, & aliis vanis, aut profanis actionibus impendunt.

Peccant, qui diebus festis Missam audire omittunt; vel illam integram non audiunt, vel qui audiunt quidem, sed sine attentione, ac per illius partem aliquam notabilem vanis confabulationibus, aut superfluis cogitationibus deliberatè distrahuntur.

Peccant denique patres familias alijq; superiores, qui à filiis & subditis Missam diebus festis audiri non curant; aut eos talibus occupationibus detinent, ex quibus fit, ut Missam audire non possint.